

Vastine tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen kannanottoon valmiussuunnittelusta ja varautumisesta

(Aluevaltuusto 29.10.2024 §86)

Tarkastuslautakunnan huomio: Valmiussuunnittelun ja varautumisen kokonaisuuden koordinoimista ja valmistelua tulee jatkaa ja tehostaa koko hyvinvointialueella. Palveluyksiköiden omia varautumistarpeita ei voi määrittellä sivusta, vaan toimijoiden tulee käyttää omaa substanssiosaamistaan riskien määrittelyssä ja suunnitelmien laatimisessa. Valmiussuunnittelun ja varautumisen substanssiosaajien tehtävä sen sijaan on tukea ja ohjata palveluyksiköiden toimintaa hyvinvointialueen vahvistamien periaatteiden mukaisesti, mutta ei laatia suunnitelmia toisten puolesta.

Vastine: *Varautumisen vastuualue on järjestänyt tapaamiset kaikkien toimialojen johtoryhmien sekä valmiussuunnittelun yhteyshenkilöiden kanssa. Vuoden 2024 aikana on pidetty yhteensä 43 kpl valmiussuunnittelun työpajaa ja/tai ohjausryhmän kokousta toimialoittain tai tulosalueittain.*

Toimialat ja tulosalueet ovat aloittaneet tuottamaan Valsu-portaaliin valmiussuunnitelmiaan omien turvallisuusselvitettyjen asiantuntijoidensa toimesta tai varautumisen vastuualueen tukemana.

Valmiussuunnitelmaan liittyviä yhteisiä suunnitelmia ja toimintamalleja on luotu eri toimialojen ja asiantuntijoiden kesken (esim. kriisiviestintäohjeistus, turvallisuusselvitysprosessi hyvinvointialueella, häiriötilannejohtamisen prosessi).

Tarkastuslautakunnan huomio: Hallintosäännön luvussa 11 määrätty asiat on tarpeen valmistella aluehallituksen ja - valtuuston päätettäväksi. Näitä ovat varautumisen ja valmiussuunnittelun sekä kokonaisturvallisuuden periaatteet ja kokonaisturvallisuudesta vastaavan viranhaltijan nimeäminen.

Vastine: *Turvallisuuslautakunta on käsitellyt varautumista ja valmiussuunnittelua kokouksissaan 25.1.2024 §5 ja 21.11.2024 §65. Turvallisuuslautakunta esittää aluehallitukselle ja edelleen aluevaltuustolle hyvinvointialueen valmiussuunnitelman ja varautumisjärjestelyiden hyväksymistä sekä kokonaisturvallisuudesta vastaavan viranhaltijan nimeämistä.*

Tarkastuslautakunnan huomio: Tulisi myös pohtia, onko tehtäväalueen nykymuotoinen organisointitapa tarkoituksenmukainen. Pelastuslaitoksen toimialalla sijaitsevalta varautumisen vastuualueelta odotetaan asioiden edistämistä ja toimeenpanoa, mutta sen toimenkuvaa tai johtovastuuta muuhun hyvinvointialueeseen nähden ei ole määritetty. Nykyinen organisointitapa, jossa prosessin omistajuus vaikuttaisi puuttuvan, ei välttämättä mahdollista onnistumista lakisääteisten velvollisuuksien toteutuksessa.

Olisi tärkeää myös pohtia, olisiko varautumisen vastuualueen tehtävät tarpeen vahvistaa esimerkiksi hallintosäännössä. Tehtäväkentän johtaminen ja koordinoimista voi sisältää epätietoisuutta niin kauan, kun toimivalta- ja vastuukysymykset ovat keskeneräiset tai tieto ylimmästä johdosta ei kulje suoraan substanssivastuualueelle - tai päinvastoin.

Vastine: *Aluehallitukselle esitetään pelastustoimen toimialajohtajan nimeämistä kokonaisturvallisuudesta vastaavaksi viranhaltijaksi. Viranhaltijalle on hallintosäännössä määritetty*

tehtäviksi koordinoita varautumisen ja valmiussuunnittelun tehtävien ja toimeenpanon yhteensovittamista sekä raportoida aluevaltuustolle.

Valmiussuunnittelun koordinoitua, vastuujakoa ja roolitusta tulee kehittää edelleen. Tätä on edistetty mm. professiojohdon, strategia- ja integraatiotoimialan johdon ja varautumisen vastuualueen kesken. Varautumisen vastuualueen toimenkuvaa ja tehtäviä tulee entisestään tarkentaa. Vuoden 2025 alusta tapahtunut turvallisuuspalveluiden siirtyminen pelastustoimen toimialalle antaa myös hyvän mahdollisuuden yhdistää ja kehittää turvallisuuden ja varautumisen tukea kokonaisuutena hyvinvointialueen eri toimialoille.

Varautumiseen liittyvät mahdolliset muutokset hallintosääntöön valmistellaan päätettäväksi myöhemmin erikseen.

Tarkastuslautakunnan huomio: Poikkeusolojen tai häiriötilanteen tullessa on oltava selkeää, kuka kenellekin viestii ja mitkä ovat toimivaltuudet. Kriisijohtamisen ja valmisteilla olevan kriisiviestintäsuunnitelman tulee myös tukea toisiaan.

Vastine: Kriisiviestintäohjeistus on päivitetty ja sitä esitetään aluehallitukselle hyväksyttäväksi. Ohjeistuksessa viestintävastuut ja toimivalta on kuvattu aiempaa selkeämmin. Ohjeistuksessa on määritetty hälytys- ja viestintäprosessit häiriötilanneluokittain sekä huomioitu myös vaihtoehdot toimintamallit tilanteisiin, kun ensisijaista hälytettävää tai kriisiviestin kohdetta ei tavoiteta.

Tarkastuslautakunnan huomio: Hyvinvointialueen toiminta sisältää myös ostopalvelut. Mitä enemmän niitä käytetään, sen vaikeampaa tätä kokonaisuutta on hallita ja koordinoita. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että ostopalvelusopimukset sisältävät palveluntuottajille veloitteet myös valmiussuunnittelusta ja varautumisesta.

Vastine: Varautumisen vastuualue tulee kartoittamaan yhdessä konserni- ja tukipalveluiden vastuuhenkilöiden kanssa varautumisen kannalta kriittisiä ostopalveluihin liittyviä haavoittuvuuksia. Tavoitteena on selvittää ja tarkentaa sopimusperustaista varautumista sekä arvioida myös hyvinvointialueen omia varautumisen kannalta kriittisiä toimintoja ja palveluita.

Huoltovarmuuskeskus ylläpitää suojelukohdetietoja huoltovarmuuskriittisistä toimijoista ja yhtiöistä. Varautumisen vastuualue on aloittamassa yhteistyön Huoltovarmuuskeskuksen kanssa alueellisen materiaallisen varautumisen kehittämiseksi ja parantamiseksi.

Tarkastuslautakunnan huomio: Kriittisen viestinnän ja hälyttämisen Secapp-palvelun käyttäjätunnukset tulee analysoida ja järjestelmän käyttö tulee saattaa tarkoituksenmukaiselle tasolle.

Vastine: Secapp-palvelu on laajimmin ollut aktiivisessa käytössä pelastustoimen toimialalla ensihoidossa sekä erikoissairaanhoidossa. Myös mm. hyvinvointialueen johdon hälytysryhmät on otettu käyttöön. Palvelua on mahdollisuus laajentaa myös henkilöturvallisuuden hälytysratkaisuksi turvaamaan erityisesti yksintyöskentelyä kotiin vietävissä palveluissa.

Erikoissairaanhoidon sekä sosiaali- ja kriisipäivystyksen Secapp-pääkäyttäjäkoulutukset on aloitettu, kaikille toimialoille määritetään omat pääkäyttäjänsä. Kaikkien toimialojen tarvitsemat hälytysryhmät määritetään, koulutetaan ja otetaan käyttöön.

Secapp-pääkäyttäjäyys ja kokonaisuuden hallinta on ollut epäselvä ja se tulee selkeyttää. Turvallisuuspalveluiden siirryttyä pelastustoimen toimialalle on vastuu kokonaisuuden hallinnasta luontevaa siirtää pelastustoimelle.